

בענין נתינת טעם בלי בישול
אריה ליבוביץ

- I. שולחן ערוך יורה דעה סימן קה סעיף א'. גמרא חולין דף צז: כבוש כמבושל.
- A. The basic law. Kosher food soaked in non-kosher liquid or vice versa can become non kosher as if they were cooked together. the same applies for kosher utensils holding non kosher food.
- B. How long does it have to soak? בית יוסף סימן קה reflects majority opinion of rishonim that it is 24 hours (although some hold three days).
1. What if it soaks less? it only needs to be rinsed - רמ"א סעיף א' -
 2. What if it was taken out in the middle and then put back?
 - a. פתחי תשובה סימן סט ס"ק ג' - it is no longer like cooked (see example of unsalted meat)
 - b. יד יהודה - the logic of כבוש כמבושל is the softening of the food. Therefore:
 - i. a slight interruption won't affect anything.
 - ii. running water can also make something כבוש.
 - iii. meat that has been kavish which comes into contact with milk immediately turns into בשר בחלב.
- C. Which types of liquid can create כבוש? בית יוסף סימן קה.
1. שיטת הרא"ש - all liquids (even bland ones)
 2. שיטת רש"י - only sharp liquids (ב' כרתי ופליתי ס"ק ב') says this is Rambam's opinion too)
- D. כבישה for sharp liquids.
1. How long is the shiur? שו"ע says amount of time it would take to boil דרכי תשובה סימן קה מב discusses what would have to boil and quotes opinions of 6-18 minutes.
 2. Is vinegar in this category?
 - a. שו"ע שם includes it.
 - b. ש"ך שם ס"ק ב' - salt brine is מלוח and therefore different than vinegar.
 - c. מגן אברהם סימן תמ"ז ס"ק כח - depends on how strong the vinegar is.
 - i. practically the משנה ברורה תמ"ז:העא holds like ש"ך but דרכי תשובה ס"ק מ' is only lenient בהפסד מרובה.
- E. כבוש כמבושל בכלים.
1. Non-kosher liquid in kosher utensils. For sure happens in porous utensils, and certainly doesn't happen in glass (except pesach) but there is a מתכות בכלי מתכות see ט"ז סימן קה סוף ס"ק א'
 2. Kosher liquid in non-kosher utensils. By the time it can absorb, the taste is already פגום!
- see ט"ז ריש ס"ק א'
 - a. באר היטב סימן קה ס"ק א' - when the utensil is full the taste doesn't spoil.
 - b. מגן אברהם סימן תמו ס"ק טז - they are כאחד so it must be placed there immediately after the issur came out to be a problem.
 - c. משנה ברורה סימן תמ"ז ס"ק לט - we can be totally lenient.
 - i. the lomdus of the machlokes - Is כבישה a gradual process that begins immediately and only becomes complete after 24 hours or does it all happen at once?
- F. How literally do we take the phrase כבוש כמבושל? There are halachos of bishul that have nothing to do with טעם (e.g. shabbos, בשר בחלב, בישול עכו"ם). Is כבוש an issue in those areas?

1. Shabbos.

- a. חכמת אדם כלל נה את א' you don't violate מדאורייתא בשבת בישול, and the Rmabam agrees to this (in spite of what the פלתיני says).
- b. Even if it is only אסור מדרבנן this is difficult to understand how one can violate this issur on shabbos:
 - i. כבוש כמבושל ברורה סימן שי"ח ס"ק לו talks of soaking without warning of כבוש.
 - ii. Since the cooking takes 24 hours it will always happen after shabbos! this relates to the מחלוקת מנחת חינוך מלאכת זורע אות לב ורש"ש שבת דף עג. וחלוקת יואב סימן י whether זורע is an exception to the rule.
 - iii. If he is talking about soaking in vinegar we can question that vinegar may not speed up כבוש כמבושל (עיין לעיל) and we can argue that it speeds up the טעם but not the actual בישול.

2. blood - פרי מגדים משבצות זהב סימן קה סוף ס"ק א' - still מדאורייתא אסור

3. בשר בחלב - רמ"א writes that you don't violate through soaking.

II. מליח כרותח. גמרא חולין דף צז. (source 1).

A. Differences between כבוש כמבושל and מליח כרותח.

1. Cooking evenly distributes taste throughout while roasting only sends it to a נטילה (an inch).
2. How much time until the taste transfers?
 - a. שיעור מליחה - needs to wait a שיעור מליחה.
 - b. רמ"א שם and most poskim - no minimum time (see ערוך השלחן סימן צא אות כז-ל)

B. Details of the halacha.

1. It only applies to wet salt, otherwise only rinsing is necessary.
2. Levels of salting:
 - a. salting for preservation - will impart taste until the food is soaked (not just rinsed) רמ"א שם.
 - b. salting for cooking - imparts taste until it is washed - our meats are all washed after salted.
 - c. salting for roasting - cannot impart any taste - but Ashkenazim are machmir.
3. Only imparts to a קליפה, but fatty foods impart throughout the food. Even sefardim observe this.
4. If only one food is salty שיעור סימן קה סעיף י ורמ"א שם debate, but we assume only the salty food gives taste but doesn't receive taste.

1 - תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

דאמר שמואל: מליח הרי הוא כרותח, כבוש - הרי הוא כמבושל

2 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קה סעיף א

איסור שנשרה עם היתר מעת לעת בצונן, מקרי כבוש, והרי הוא כמבושל ונאסר כולו. אבל פחות מכאן, בהדחה סג'י. הגה: וכל מקום דאמרינן כבוש כמבושל, אפילו מה שחוץ לכבישה אסור, דעל ידי הכבישה שלמטה מפעפע למעלה, כמו בבישול. א ויש מקילין במה שבחוץ ארדך כלל ל'ן. וספק כבוש, אסור, מלבד בבשר עם חלב דאזלינן לקולא, דמן התורה אינו אסורה רק בבשול ממש (שם ורש"ל). ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חומץ ז'ע"ן, אם שהה כדי שיתננו על האור וירתח ויתחיל להתבשל, הרי הוא כמבושל; ובפחות משיעור זה, לא נאסר אלא כדי קליפה. אע"ל סימן ע' מדין בשר שנפל לציר.

3 - בית יוסף יורה דעה סימן קה

ושמעתי בשם ריצב"א דאם שהה בתוכו יום שלם מע"ל נקרא כבוש ובלע ופולט כמבושל וראיה מדאמרינן בחולין בשר בחלב חידוש הוא דאי תרי ליה כולי יומא בחלבא שרי ואי בשיל ליה אסור ומה חידוש הוא כל איסורי שבתורה נמי דינם כך דצונן בצונן לא מיתסר ולא בלע אלא ודאי זהו חידוש דכל איסורין שבתורה אע"ג דצונן בצונן לא בלע אם שראו יום שלם נאסרו מטעם כבוש ובבשר בחלב חידוש הוא דאינו נאסר אלא דרך בישול עכ"ל וכ"כ ג"כ בפרק אין מעמידין (ע"ז פ"ב סי' כ) והמרדכי כתב שם (סי' תתנדן) בשם ר"ת דבשהה ג' ימים הוי ככבוש והביא ראיה מפרק אלו עוברין וכ"כ בפ"ב דביצה (סי' תרעדן) וז"ל נראה דכבוש מיקרי ששהה כבר ג' ימים בדבר לח ואז הוי כמבושל ופולט טעם וקולט טעם כדאמרינן בע"ז (לג). קנקנים של גוים ממלאם שלשה ימים ומערן מע"ל וכפולטו כך בולעו מה פולטו ג' ימים אף בולעו ג' ימים והיינו דקאמר בע"ז (עד: כל שמכניסו לקיום ג' ימים) אסור בינם אע"פ שהוא צונן ומכניסו לקיום ג' ימים קאמר הילכך כל דבר איסור הלח ששהה בכלי היתר ג' ימים אסור וכ"פ ראב"ה (חולין סי' אלף וקידן) אמנם ר"מ פירש בשם ריב"א דבשריית יום ולילה חשוב כבוש כמבושל וראיה מהא דאמרינן (פסחים מד: בשר בחלב חידוש הוא דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא

4 - פתחי תשובה יורה דעה סימן סט ס"ק לג

שנשרה במים - עיין בתשובת שב יעקב סימן כ"ז שהעלה דהא דכבוש כמבושל דזוקא בנשתהה במים אחדים מעל"ע אבל אם שהה כ"ג שעות במים בכלי אחד ואח"כ הסירוהו משם ונתנו לכלי אחר מלא מים ושהה שם עוד שעה לא מקרי כבוש ע"ש ועיין במנחת יעקב כלל כ"ד ס"ק ב' שכתב ג"כ הכי בשם ח"ז הגאון מהר"ש שפירא ע"ש. [והביאו הפמ"ג במשבצות ר"ס ק"ה וכ"כ בנה"כ לקמן סימן קל"ה סעיף י"ב הובא בבה"ט שם ס"ק כ"א דכבוש לא הוי במע"ל בסירונו ע"ש. וכ"כ בתשובת ח"ס ס"ס פ"א הובא לקמן סימן פ"ז ס"ק י"ח ע"ש ועיין בספר עיקרי דינים סי' ז' אות י"ט שרב אחד אמר שקבלה בידו משם הרמ"ף דאף אם לא הסירוהו רק שנענעו הכלי בתוך מעל"ע אין בו דין כבוש ואח"כ חזר בו וביטל קבלתו ע"ש] ונראה קצת דלפ"ז אם נפל בשר שלא נמלח לנהר ונשתהה שם כ"ד שעות והוא באופן דלית ביה משום בשר שנתעלם מן העין כמבואר לעיל סימן ס"ג שרי אף לקדירה ואף לדעת הש"ך בס"ק ס"א דגם אם יש במים ס' אסור אף לקדירה מ"מ הכא בנהר לא מקרי כבוש כלל דקמא קמא אזדא ליה ודינו כמימות מחולפים כמ"ש המג"א בסימן ד' סק"י לגבי נט"י שחרית דבעי ג"פ דבנהר די בפ"א מטעם זה ע"ש:

5 - בית יוסף יורה דעה סימן קה

וכתב המרדכי עוד שם (ביצה סי' תרעדן) בכל מקום פרש"י (פסחים עו. ד"ה כבוש בחומץ) כבוש בחומץ אבל בלא חומץ אינו כמבושל וא"א לומר כן דנתן פ"ז דשביעית (מ"ז) ורד ישן שכבשו בשמן חדש חייב בביעור אלמא בלא חומץ הוא נותן טעם כמבושל עכ"ל וזה שלא כדברי הגהות מיימוניות שכתבו בפט"ו (דפוס קושטא הל"א) בשם הרא"ש דכי אמרינן כבוש הרי הוא כמבושל ה"מ בכבוש בחומץ וציר כדפרש"י ע"כ ואיני יודע היאך אפשר שהרא"ש כ"כ שהרי הביא ראיה לומר דכבוש הרי הוא כמבושל בשהיית יום מבשר בחלב והוא התם אע"ג דלא הוה חומץ וציר הוה מיתסר אי לאו דחידוש הוא ובתשובות הרשב"א (ח"א סי' תקידן) מה שאמרת דכל שאין לו קיוהא [כבשר ששורין במים] קודם מליחה שאינו בולע מן הדם ג"ז פשוט דלא אמרינן אלא בדברים החריפים כמלח וחומץ (בבשר ששורים אותם) וכיוצא באלו וכדאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש הרי הוא כמבושל וכדאיתא נמי (חולין קיב). בבר יונה דנפל לכדא דכמכא וגרסינן בפרק כיצד צולין (עו). צונן לתוך צונן ד"ה מותר ולא נתן שיעור כמה ישהה זה בתוך זה וזה פשוט עכ"ל. דברי הרא"ש שכתב בשם ריצב"א נלע"ד דברים של טעם ועיקר וכך הם דברי רבינו: כבוש בציר כתב הרא"ש בסוף פרק כ"ה (סו"ס מטן) דשיעורו הוי כאילו נתנו על האור כדי שירתח

ויתחיל לבשל אם נכבש בתוך הציר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך הציר ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדין מליח הרי הוא כרותח עכ"ל ומשם נלמוד לכבוש בחומץ שעד שישהה כשיעור זה אינו אוסר אלא כדי קליפה: כתב הרשב"א א"תוה"ק ב"ד ש"א ד.ג) כל הכבושים הרי הם כמבושלים כלומר לענין שטעם האיסור מתפשט בכלו כדרך שמתפשט בבישול ואינו נותר בנטילת מקום כצלי וכך הם דברי רבינו: [בדק הבית] כתב רבינו ירוחם א"ט"ו אות כט קלטו: כבוש הרי הוא כמבושל זולתי בשר וחלב דאפילו תרי ליה כולי יומא שרי עכ"ל ונראה לי דהיינו להיתר הנאה אבל לעולם אסור באכילה וצ"ע אע"כ:]

6 - זרכי תשובה סימן קה ס"ק מב

וה' כס' עשירי לאו דף פ"ט פ"ד פ"ט כזה והבואו כגם כס' סג' פ"ה והביוסר כול לא פחות מכמה מיטעין לכן כס' ויטה פ"ס דה"ל בקלון כביער שיהיה להרשיח וס"ה כ"ע פ"י"ט וכו' כח ס' פ"ט (סק' רנ"ג): (כנ) הרי הוא כמבושל. עש"ד סק'ג

כ"ע ליהוי פ"י"ט: (כנ) כדי שיהנו על האור ויראיהו. פ' (מ"ל ס') פ"ט סג' י"ח ע"ל והביוסר כול כדי שיהנו מים על האור יסחלו להרשיח וכו' כדחזי ברעק"ט שהטלגט סע ומלכון ס"ע. סג' ע"ל שיהנו על האור וכו' מרינה שיהנו טמנה ומשפ"ח פמדי על ק' מהסה שמה נאר למ ס' סתנו מטה על האור ס' מרינה וכו' ס"ס עס לא סגב רק שיהנו מים על האור ומשמע ומשפ"ח למטה מהסה וס"ה כ"ע פ"י"ט וכו' כדי יכהה למיל סתנו ס"ס עס כה"ל ס'ק ס"ד סב"ל וכו"ב סג' פמ"סו סכ"ה סג' ע"ל וכו' כ"כ סג' כ"ע שיהנו על האור וירשיח ס"ן הסוהה שיתן סכ"ב סכ"ב לכו על סג' כ"ע מ"ס ה"ס סג' ע"ל וכו' כ"כ סג' ע"ל וכו' שישיר כ"ס"ל נמיק וכו"ב וכו"ה ס"ה שיהנו כקריה מ"ס ויטמו על האור וירשיח ע"ס סמ"ס דע"ל וירשיח כמ"ס מ"ל"ה יריחה סכ"ב וכו' וכו' ס' פ"ט וכו' ס' וכו' דרכי סר"ס חלק ב' פרק פ"ט מהר"ב היטור כזה וכו"ה כ"ל"ה וכו' וכו' ל"ה ס' פתג"ס כביער כ"ס"ל וכו' וכו' כ"ע על האור וירשיח ר"ל כביער כ"ס"ל וכו' ס' מה"ס כה"ס"ה רמ"ה סג' שיעור וכו' נחל מ"ל"ה פ"י"ט וכו' ס' ב"ס לחס יארה כהקט"ס ס"ל וכו' וכו' על האור וירשיח ס"ה י"ה מיטעין ככו שיעור מ"ה"ה פ"י"ט וכו' כהמ"ה סר"ל על כהמ"ה ס"ה ס"ה ס"ק ס"ד ופרק א' ומרשיח סג' י"ד ס"ק מ"כ פ"י"ט

7 - ש"ך יורה דעה סימן קה ס"ק ב

ואם הוא כבוש בתוך ציר או חומץ כו' ה"ה כמבושל - דעת המחבר כהרא"ש לחלק בין ציר ושאר דברים דבציר לא בעינן שישהה מע"ל דמחמת רתיחת המלח די כשישהה כדי שיתנוג על האור ויתחיל להרתיח והשוה דין חומץ לציר ואזיל לטעמיה שכ' בב"י ז"ל כבוש בציר כ' הרא"ש בסוף פ' כ"ה דשיעורו כאלו נתנו על האור כדי שירתיח ויתחיל להתבשל אם נכבש בתוך הציר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך הציר ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדין מליח הרי הוא כרותח ע"כ ומשם נלמוד שכבוש בחומץ שעד שישהה כשיעור הזה אינו אסור אלא כדי קליפה עכ"ל ותימה דהרי הרא"ש עצמו כ' בפ' כ"ב בתרא דעבודת כוכבים דאף בחומץ בעינן יום שלם ומביאו ב"י בר"ס זה אלא ודאי ל"ד חומץ לציר שאנו אוסרים בשביל כח המלח שיש בו די בשיעור כדי שיתנוג על האש וירתיח משום דמליח ה"ה כרותח וכמבואר בהרא"ש משא"כ בחומץ וגם המחבר גופיה כ' בר"ס ק"ד לפיכך אם נפל לשכר או לחומץ בצונן והסירו שלם אם לא שהה בתוכו מע"ל מותר וצ"ע (שוב ראיתי בס' שארית יהודה הביא תשובת ב"י שהתנצל דבריו שבב"י דמודה דבחומוץ צריך מעת לעת דבריו שבש"ע כאן דוחק ליישב כן וע"ש) וגם הב"ח פסק דבחומץ הוא כבוש מיד כמו בציר וכ' שהרא"ש מודה לזה וליתא וכדפירשתי גם בעט"ז כתב כלשון המחבר כאן ובס' ק"ד ולא חלי ולא מרגיש גם בדרישה השיא דעת הרא"ש לדעת אחרת שאינה נכונה מפני שרצה ליישב מ"ש הגה"מ פט"ו בשם הרא"ש (זה לא מצאתי בהג"מ החדשים שלפני דכי אמרי' כבוש כמבושל ה"מ בחומץ וציר כדפרש"י ע"כ ואין זה צריך ישוב שבלתי ספק שהגה"מ לא כוונו להרא"ש זה רק כוונו להרא"ש אחר כגון הרא"ש מפלוג"א או הרא"ש מלונ"ל שדרך הגה"מ ומרדכי להביאם אלא נראה כדעת הרא"ש והטור וב"י דחומץ שוה בזה לשאר משקין, וכן משמע דעת המרדכי רפ"ב דביצה וכו' מהרש"ל באו"ש ובספרו פ' ג"ה ס' מ"ט ופכ"ה ס' צ"א וכו' פ' האור"ה כלל ל' דין ח' דבחומץ לא הוא כבוש אלא מעל"ע

8 - מגן אברהם סימן תמו ס"ק כח

שלא למלאות - ז"ל ד"מ כ' בתשובת מהר"ב מנהג פשוט בארץ הזאת שכל יין שממלאין תוך שלשים בכלי חמץ שלא לשתות ממנו בפסח אבל אין איסור בדבר אבל בחומץ דבקל בלע ופלט יש לזהר טפי וכן שמעתי שמהר"ל אוסר בחומץ לשתות ממנו בפסח ומ"מ לא ראיתי שמחמירין בו אף שהחומץ דבר חריף מ"מ הוי נ"ט בני"ט ותחילת תשמיש הכלים אינן אלא בצונן עכ"ל, וצ"ע דהא בדבר חריף אין מועיל נ"ט בני"ט כמ"ש ב"ד ס' צ"ה ולכן אם עמד בכלי חמץ אפ"ל אינו ב"י ושהה בתוכו כדי שיתנוג על האור וירתיח אסור מדינא כמ"ש ב"ד ס' ק"ה ואף שהש"כ כ' שם דגם בחומץ בעינן מע"ל, אין להקל נגד הש"ע דהא במשנה ספ"א דמעשר ופ"ג דשבת מדמה חומץ לציר דשניהם חריפים ואע"ג דבס' ק"ד כתב דגם בחומץ בעל מע"ל נ"ל דמייירי בחומץ שאינו חזק כ"כ וכ"מ מפרש"י ותו' שם

דמיירי בחומץ שכר ע"ש וה"ה בחומץ יין שאינו חזק כ"כ לא מקרי דבר חרף:

9 - משנה ברורה סימן תמו ס"ק עא

והמקיל לא הפסיד - ואם הכלי היה מורק ושוטף שרי לכו"ע אם לא ששהה החומץ בתוכו מעל"ע דבחומץ בעינן ג"כ מעל"ע ואז אפילו אינו ב"י אסור דחורפיה משוי ליה לשבת.

10 - דרכי תשובה סימן קה ס"ק מ'

לדינא עכ"ל: (א) חומץ. פנאטיק ופנאטיק פ"ט בדברי הס"ד רס"ל חומץ שזה לשאר משקס ולר"ך מעל"ע ומה שצ"ח הכא"ס בשם המ"א לחלק בין חומץ שבר לחומץ יין הגה לא הסתיק יפה או שגמל לזה שמה בדפוס כי במ"א כ' לדינא שם דאין חלק בין חומץ שבר לחומץ יין רק שכל לחלק בין

חומץ חרף נחומץ שאינו חזק כ"כ ואם אינו חזק כ"כ לא מקרי דבר חרף ע"ש ולפיכך דינא עכ"ל מנח"ל כלל כ"כ ס"ק י"ד שפסק בהס"ד בזה להקל בכל חומץ כלה נעשה כבוד עד מעל"ע דוקא ע"ש אמנם בס"ס סק"ד הגלה דחומץ שזה לז"ר בזה אפי' חומץ גרוש אוסר בכדי שריחית ע"ש וע"י בחכמה אדם כלל ל"ח טע"י נ' שהבילו וכו' שדבריו נכונים לדינא להחמיר במאכל שנכנס בכל חומץ אפי' אינו חזק ע"ש וכ"כ בגמ"י סק"ד שיש להחמיר בכל חומץ כשישיר שריחית כמו בל"ר ע"ש וכ"כ בל"גם בחידושי ד"הם טע"י ק"ה וזכ"ל אורו שם ס"ק ק"ג לדינא ע"ש וע"י בעלי נבונה שם' דבמאכל יש להחמיר בחומץ כמו בל"ר אף בפחות משיעור כבישה אבל בכלי און להחמיר בחומץ רק כבישה כשישיר כבישה אבל בפחות משיעור אפי' קליפה לא בני משל"כ בל"ר גם בגמל על הכלי נאסר מיד ע"ש וע"י ביד יהודה לעיל ס' ס"ס כפי"ח ס"ק ס"ד מה שהאריך ברין זה הרבה והעלה בסוף דבריו ח"ל כלל דמ"הא דהחומץ און לו ענין לשיעור כדי שריחית דלא מציט זה בשום מקום וזה לא ראונו ששטה זו הכבישה לזה פעולה וזוהי כפי מכתב אף בפחות ממעל"ע אבל בגמ"י אף כדי קליפה לא מציט לאסור רק אם שרה בחומץ של איכות יש להחמיר לקטוף כמ"ס הפרמ"ג וכו' עכ"ל לזכ"ר כי המ"א הוא מכריע לחלק בין חומץ חזק לחומץ שאינו חזק וכמ"ס הגמ"י"ט. והנה בחק יעקב בפי' הת"ז שם ס"ק ל"ד הביט על המ"א ופסק שגם בחומץ חזק און להחמיר ע"ש אמנם בפרימ"ג ח"א"ל שם סק"ו כהב דבמקום הפ"ט יש לז"ר להקל בכל חומץ כדעה הס"ד והחק יעקב ע"ש אכן כן בפ"ד סק"ג פסק בהל"ס כהמ"א להחמיר בחומץ חזק שריט כמו ל"ר ע"ש וכ"כ בחו"ד בחידושי סק"ו וזכ"ל אורו סק"ו לדינא ע"ש ולדינא לפענ"ל דבמקום הפ"ט הסתיק עמנו על המקילין בחומץ שאינו חזק שלל היו כבוד בפחות ממעל"ע לא הפסיד כי יש לו על מי לסמוך ונפרס שהפרמ"ג בעמנו כהב בל"ח שם להקל בפ"ט וכל זה הוא אם אינו יחבר שהחומץ עשה לזה פעולה בהמאכל אבל אם יחבר לזה שההטת בהמאכל פ"י הכבישה בחומץ בודאי דאפי' בפ"ט און להקל ונמש"ל מיד יהודה וס"א פסח"ג:

11 - ט"ז סימן ק"ה סוף ס"ק א'

גם מ"ש אר"ה לחלק בין כלי עץ וחרס למתכות אינו מכיר חילוק זה דלא מצינו בשום מקום דמתכות יהיה לו קולא יותר אדרבה מצינו בסימן קכא בטור דאין חילוק בין מתכות לעץ ואבן אלא העיקר בזה דבכל הכלים אין לאסור אותם בדיעבד ע"י שנשרה במ איסור מעת לעת כנלע"ד

12 - ט"ז שם ריש ס"ק א'

עוד בכלל ל' וז"ל דמאחר דאמרינן כבוש כמבושל אף בכלי אמרינן שבמעת לעת בלע הכלי מידי דהוה אחבית דין נסך דצריך הגעלה וכן בהיתר ששרוי בכלי של איסור ב"י וכן איסור ששהה בכלי של יתר מעת לעת שאסור הכל עכ"ל. ולא אוכל להבין למה יאסור ההיתר בכלי של איסור ב"י דהרי האיסור מחמת כבוש הוא אחר שיעור כבישה שהוא מע"ל דאז נעשה מבושל והרי באותה שעה נעשה אינו בן יומו ואין לו לכלי כח לאסור ההיתר ששרוי בתוכו, ואינו דומה לחבית יין נסך שצריך הגעלה אע"פ שיש לו זמן רב דהיינו כל י"ב חודש מפני שטעמו לשבח כשנותן בו יין אבל באמת שאר משקים מותר ליתן לתוכו כדאיתא בסימן קל"ז.

13 - באר היטב סימן ק"ה ס"ק א'

והגאון המחבר מ"א שמע בשם מ' יעקב מלובלין בשלמא אם הכלי עומד ריקן נפגם הטעם אבל כאן שעומד בו היתר תדיר א"כ כבר התחיל לקבל טעם בשבחו ולאחר מעל"ע נעשה כמבושל ממש ולכן אסור.

14 - מגן אברהם סימן תמו ס"ק טז

ובש"כ ס"י ס"ט כתב דאפי' שהא בתוכו מע"ל מותר דאימתי נעשה כבוש אחר מעת לעת ואז אינו ב"י וכ"כ הט"ז ס"י ק"ה, אבל לקמן בס"ח משמע דאם הקדיר' ב"י אסור מטעם כבוש ע"ש א"כ צ"ל דהפגימה והבליעה באין כא' וכ"כ הר"מ בפרשת צו על בליעת נותר ע"ש וכן מ"כ בהגהות אר"ה של רמ"א, וא"כ אינו אסור אא"כ נתנוהו לתוכו מיד כשפינו ממנו החמץ דאל"כ הפגימה באה תחילה קודם הבליעה

15 - משנה ברורה סימן תמו ס"ק לט

שנמלחו קודם הפסח - אפילו בכלי חמץ דאין מליחה לכלים להפליט ועוד דסתם כלים אינו בן יומו ונתן טעם לפגם קודם פסח לכו"ע שרי ומטעם זה אפילו נכבשו כל אלו מעל"ע בתוך הכלי אין לאסור דאף דכבוש כמבושל מ"מ הלא לפגם הוא ואפילו הוא בן יומו יש לצדד בדיעבד להקל דאימתי מקבל טעם מן הכבישה אחר מעל"ע ואז כבר נעשה הטעם שבתוך הכלי לפגם דהמעל"ע של שימוש החמץ כבר נשלם מקודם:

16 - חכמת אדם כלל נח אות א'

קבלו חז"ל דכבוש הוא כמבושל רצונם לומר שמבליע ומפליט כאלו בשלו יחד (אבל אינו רוצה לומר שיהיה לכל דבר כמבושל שהרי לענין בשר וחלב פטור ומותר מן התורה מדכתיב לא תבשל וכן לענין שבת דאי פטור שאינו חייב אלא בתולדת אש וכמש"כ הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שבת ומש"כ בפ"כ"ב הכובש כבשים אסור דהוי כמבושל ר"ל אסור לעשות כן מדרבנן ובכו"פ סימן ק"ה שגג בזה דסובר דמן התורה כתב הרמב"ם דאסור והא ראייה שלא כתב בפרק ט' אלא כתב בפ' השבתים.

17 - משנה ברורה סימן שיח ס"ק לו

והדחתו וכו' - ר"ל בחמין אבל בצונן מותר להדחיו ואף לשרותו ואפילו בדבר שע"י שריה בצונן נעשה ראו לאכילה שכל דבר שאינו אוכל מותר לעשותו אוכל בשבת כמ"ש בסימן שכ"ד:

18 - מנחת חינוך זורע

והנה מלאכה הזריעה, אם זורע במקום שראוי לנטום, זה פשוט. וכבר נזכר לקמן ה"ל יו"ט [מנחה רמ"ז אות י"ג], דעל הזריעה זורע חייב אף בלא השריש ונקלט כלל, כגון שנתקלקל חייב ע"י אהה סיבה, או שחייב הגביה מן הקרקע, חייב על מעשה הזריעה. ולא דמי לאסיה דקודם שנאפה אינו חייב כמבואר בש"ס שם ד' ע"א המירו לרדומה קודם שהאפה כדי שלא יבוא וכו', דהתם האסיה היא המלאכה וחייב בשעת אפיה, אבל הכא המלאכה היא הזריעה וחייב חייב על הזריעה. וגם כמבואר שם דעל הקליטה חייב בפני עצמה אם זרע בשבת ונקלט בו ביום, כי קודם השבת מותר לזרוע אף שנקלט בשבת, עיין שבת פרק ראשון [י"ז ע"ב] והדברים ידועים אין צורך לפרש, רק בזרע בשבת ונקלט בו ביום, ומשכחם לה ע"ש, חייב על הקליטה ג"כ, ואם הייתה ידועה בין הזריעה לקליטה, ידועה מהלקוח וחייב שמי חטאות, ואין צורך לכפול הדברים. ועיין מוס' שבת נ' ע"ב ד"ה מקלמ, כתבו על הקושיא דזריעה מעליא היא, דמיידי בלא השריש, וכונתם היינו דלא הוי מולש, אבל משום זורע חייב בלא השריש כמו שביארנו להלן ה"ל יו"ט, ועיין שו"ע או"ח סי' ש"א ס"מ, והדברים ברורים כמו שכתבנו להלן.

19 - רש"ש שבת דף עג

דף עג ע"א במשנה הזורה. הן אף כ"ז שלא נשרש ממנו דשדי כדלא דמי ע"י (מנחות סט) מ"מ כיון דע"י זרעו עמה ישרש אח"כ חייב כמו אופה וזולה דחייב אע"פ שנאפה ונזלה אח"כ מאליו וע"ש סוף ד' ג"ו ונ"ו) והנה אם לקט הזרע קודם שנשרש נראה דפטור למפרע על מה שזרע כיון בלא נחשבתה מחשבתו ר"ל יש ללמוד מביטא דרבנ"א בריש מילתין דאם יודעה קודם שנאפה פטור ונזולה מו משמע במוס' ק"ע בירושלמי דפרקין (ד' כה א דפוס דעסוי)

בד"ה כל דבר דאם עקר דבר מגידולו אם שוב שאלו אס"כ פטור זה ודאי ל"כ כלל דכיון דכבר גמר מלאכה הפקדיה. [זה דומה למש"כ הרא"ש בש"ב דבינה פקדי י"ו ע"ש]. משא"כ הכא היכא דלא נשרש עדיין לא נעשה כלום דכמאן דשדל כדלא דמי והנה בזרע משמע דחייב אף דההשרשה לא היהיה אלא בחול עמש"כ בש"ב דכלאים מ"ג וכן הנוטע חייב אף דזמן קליטתו נמשכת ע' בש"ב דשניעיים מ"ו ומהו י"ל דכן האופה בשבת עם חשיכה חייב אף דאין שהות שגמר אפייטו בעי"י: שם הדבורהו והמעבדו והממחהו ב"י ז"ל ויהיה רחמי' והא"ש אלוהי' וכו'.

20 - משבצות זהב סימן קה סוף ס"ק א'

וכבוש הוא רק מפליט ומבליע לא מבשל ממש ונ"מ דם היוצא ע"י כבישה דאורייתא ול"ד לדם שמלחו כדבעינן למימר קמן.

21 - שולחן ערוך יורה דעה סימן צא סעיף ה

מליחה, שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו, יא דהיינו כעין מליח שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה, כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו. הגה: וי"א דלאחר ששהה במלחו שעור מליחה לא מקרי אח"כ רוחץ ותיספית והרא"ש פכ"ה

וסמ"ג לחד שיטייאל. ולצורך גדול, כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעודת מצוה, יש לסמוך אמקילין. אבל בלאו הכי, אין להקל כלל א"תה סימן קנ"ט). אפילו לא נמלח הבשר משני צדדין, רק מצד אחד, כל שנמלח מליחה שאינה נאכל מחמת מלחו, מחשב רותח זכ"י בשם תשובת הרשב"א סי' רס"ה). אבל כל שלא נמלח כל כך, מחשב צנון, אפילו נמלח משני צדדין. וי"א דאין אין בקיאין בדבר, ויש לו לחשב אפילו מליחת צלי כרותח אורח כ' י"ו. וטוב לחמור במקום שאין הפסד מרובה. ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא, אפילו לאחר שהדיח, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, לאסור כדי קליפה. יב ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון, לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. יג הלכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה, צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם. ואם אחד מהם מלוח והשני תפל, המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה. הגה: וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' ארוב המורים קמאי ובתראי. ועין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין. והא דטחור מלוח וטמא תפל שרי, יד היינו שהטמא יבש, אבל אם הוא זון דבר צלול, טו טסור הטחור, מאחר שאינה נאכל מחמת מלחו, בולע האיסור שאצלו טו ושניהם אסורים (כן משמע במרדכי וכ"כ בהגהות מיימוני וש"ד וסמ"ג והגהות מרדכי). ודוקא שהטחור לח קצת, יז אבל אם הוא יבש לגמרי, אינו בולע מדבר לח שאצלו. ואם הם יבשים, אפילו הם מלוחים, או לחים ולא מחמת מליחה, סגי בהדחה. הגה: כל ציר מבשר שנמלח, אפילו לא נמלח רק לצלי, חשוב רותח (הגהות מיימוני פ"ט בשם מ"כ וש"ד והג"א מא"ו ואגודה פכ"ה). ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי, אסור אורח. אפילו במקום שאין הבשר אסור, דלא נחשב רותח, מכל מקום הצייר חשוב אינו נאכל מחמת מלחו. וציר של בשר שאסור, שנפל על הכלי, צריך הגעלה. ואם הוא כלי חרס, צריך שביחה (ש"ד שם וא"ה). יח ואם לא נפל רק על מקום אחד, (אח' בכלי עץ וכיוצא בו, טז) קולף מקומו, ודיו (אר"ה וע"ל סי"ד ההג"ה א').

22 - ערוך השלחן סימן צא אותיות כז-ל'

בז ועד דמלשון רוב הפוסקים משמע להריא דהו המלוח שהשיב ברותח מיד שבלחוהו עד שיריחוהו אפילו הונח כמה ימים מיהשב כרותח ולא דמי למליחת בשר שבס"ט ס"ט במעשה דרש"י שם שפסק דלאחר שיעור מליחה לא נחשב כרותח דהתם שאני שהמליחה יתה להפליט הרם וכשהמלח הפליטו תשש כחו כיון שעסק בהוצאת הרם משא"כ מלוח דכאן לא הפליט הרם דכאן מיירי בבשר כשר שכבר מלחוהו ויריחוהו הבשירוהו ואח"כ מלחו אותו כמליחת קדירה שהמלח לא פעל כלום ולעולם הוא בחריפותו עד שיריחוהו

כ"ז ומשמע מלשון רבינו הב"י שכתב ושהה כרי מליחה לקדירה דס"ל כהר"י אלברצלוני דקודם שיעור זה לא נחשב כרותח וכך תפסו מפרשי הש"ע וכתבו דאע"ג דבס"ט ס"ט לא תפס כדעיה זו והו מפני שהרם והמלח רותחים הם בשעת המליחה ואורבא אחר שיעור מליחה פסק כחו משא"כ בכאן שאינו פולט כלום לא נעשה רותח עד אחר שיעור מליחה [ש"ך סק"ט] עוד יש לחלק דהנה שם בס"ט ס"ט מיירינן לענין הרם והציר הנומף מהבשר דמיחשב כרותח וה"ל לענין הציר אם נטף וראי דמיחשב כרותח מיד אחר המליחה כמ"ש רבינו הרמ"א במענין זה וי"ל כל ציר מבשר שנמלח אפילו לא נמלח רק לצלי חשוב רותח עכ"ל וכ"ש כשנמלח כשיעור לקדירה וזה שכתב כאן ושהה כרי מליחה לקדירה קאי על עצם הבשר שלא נעשה רותח עד אחר שיעור מליחה ויש מי שהשיג עליו ואומר דגם הר"י אלברצלוני לא קאמר זה רק במליחת בשר דכיון שעוסק להוציא דם אינו פועל פקילה אחרת לחסם הבשר שיהא רותח ובשבלה פליטת

דם מתחיל לעסוק בחימום הבשר אבל בכאן שאין המלח עוסק בפליטה מיד מחסם הבשר מפני שאין לו עסק אחר [פליטי סק"ג] ואין הדברים טובנים דהא דא דא אחת היא והרי הפליטה היא ג"כ ע"י חימום ויותר נראה כמ"ש מקודם :

ד אמנם בעיקר הדבר הטהיני שיכתום נגד דעת רוב הפוסקים ועוד דא"כ דעת רבינו הרמ"א הוא כמש להיפך מרעתו ולדעתו עד שיעור מליחה לא נחשב כרותח ואח"כ נחשב כרותח ולרבינו הרמ"א עד שיעור מליחה הוי כרותח ואח"כ לא נחשב כרותח וא"כ מה זה שאומר זי"א דלאחר וכו' וכך ה"ל לומר וי"א להיפך דעד שיעור מליחה הוה כרותח ואח"כ לא מקרי רותח אלא ודאי דזה שכתב רבינו הב"י ושהה כרי מליחה לקדירה כל זמן שלא הדיחו וכו' אין כוונתו דעד שיעור מליחה לא נחשב כרותח אלא כוונתו דאפילו שהה כרי מליחה נחשב רותח ועל זה פליג רבינו הרמ"א דלאחר שיעור מליחה לא נחשב כרותח ולדינא הסכימו רוב הגדולים דגם אחר שיעור מליחה הוה כרותח ואין להקל אפילו לצורך גדול דכן עיקר לדב"ז

[כמ"ט ס"ך סק"ט וסמ"ז בס"ט סקמ"ז] וגם זה שאמרנו רכור שבלחוהו נחשב כרותח אף שבגמ' אמרו שאינו נאכל מחמת מלחו לא בעינן עד שישאח במלחו שיעור המליחה דאו אינו נאכל מחמת מלחו דהנמי לא אמרה רק שצריך שיעור זה אבל לא עד שישאח שיעור זה ימ"מ יש מגדולי הראשונים דס"ל כן כמ"ש הר"ן וי"ל בשם הר"י אלברצלוני וי"ל דכל שניהה במלחו שיעור מליחה לקדירה הוי רותח ומקמי הכי לא עכ"ל [מונח נכ"ו] והוא כתב כן במליחת בשר להוציא דם כמ"ש זמור בס"ט ס"ט וי"ל והבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב אסור וכו' וכתב ר"ת שנאמרה מיד וכו' והר"י אלברצלוני כתב שלא נאמרה אא"כ שהתה בכלי שיעור מליחה עכ"ל ובשם לא קי"ל כן כמ"ש שם המור והש"ע סעיף י"ח וא"כ גם בכאן לא קי"ל כן :

בח אבל רבינו הב"י כתב במענין ה' וי"ל מליח שאינו יכול לאכול מחמת מלחו דהיינו בעין מליח שטולחים לקדירה ושהה כרי מליחה לקדירה כל זמן שלא הדיחו מקרי אינו נאכל מחמת מלחו ומליח בעין מליח רבועי לה לארחא אפילו לאחר שהריח הוי אינו נאכל מחמת מלחו וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח לאסור כ"ק עכ"ל ורבינו הרמ"א כתב עליו וי"ל וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח ולצורך גדול כגון כהפ"מ והוא לצורך סעודת מצוה יש לסמוך אמקילין אבל בלא"ה אין להקל כלל אפילו לא נמלח הבשר משני צדדין רק מצד אחד כל שנמלח מליחה שאינה נאכל מחמת מלחו מיחשב רותח אבל כל שלא נמלח כל כך מיחשב צנון אפילו מלח משני צדדין וי"א דאין אין בקיאין בדבר ויש לנו לחשוב אפילו מליחת צלי כרותח וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ עכ"ל :

23 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קה סעיף י

במה דברים אמורים, כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחים. ואפילו איסור מליח וההיתר תפל. אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל, אינו צריך אלא הדחה. זע"ל סימן ע"ג. לט איש איסורין אם נגעין זה בזה, ויש להקל במקום הפסד.

מעלי' ותיי' מ'ש עד מיק' לה: (פון) כבוש'ל' . מ' בע'ם טול' וחס'י
קמ' חלק' ג' מ' מ' ש'כב' וזה' ש'אמ'ר' כ'נס' כ'מ'תל' ר'ל' כ'כ'ט'ל' ד'ב'י' ש'י'
ד'ע'ב'יע' ל'כל' ל'ט' כ'כ'ט'ל' ד'ב'י' . ר'א'ט'ן' מ'י'י'ם' ו'ג'ו'י'ה' פ'ר' ל'מ'יק' מ' י'י'ם' ו'ג'ם'
ש'ר' ש'מ'ר' כ'ח'ק' ל'ח'ט'ו'ה' ד'י'ט'ס' מ'ז'ר'כ'ת' ח'מ'ן' ו'ז'ל'ה' מ' ג' ל'ט'ו' ד' ל'מ'נ'ס' י'ש'ר'
ב'נ'י' ש'ם' ש'כ'ב' ד'מ'י'ם' ש'ז'א' כ'מ'ט'ל' ל'ט' מ'ש'מ'ן' ב'י'ש'ל' כ'ל' ל'ל'ם' ד'ר'י'ל' ש'ז'ל'
מ'ע'י'ט' ו'ת'נ'יע' מ'ש' ב'י'ש'ל' מ'י'י'ם' ו'ע'י' ב'י'ז'ר' מ'מ'ן' א' ב'י'ד' י'ה'ד'ה' ב'פ'ת'ר'ל'
פ'ק'ל' ו'ת'פ'ת'ר'יק' פ'ק'י' ו'ת'ז'ה' י'ם' ב'ט'ר'כ' ל'ע'ט'ר'י' ל'ע'ר'ם' כ'ח'י'ם' ח'ד'ר' מ' פ'ר'
ש'ר' ל'ט'ר' כ'ל'ג' ו'ח'י'ר'ו' ב'כ'ס' ש'נ'ת'ר'ן' ב'ז' ל'כ'ד'ר'ו' מ'ן' ב'ע'י'ס' כ'ר'י' ע'ט'י'ם' ב'ס'ף'
י'ז'ט' כ'ר'י' ל'ל'א' י'ח'י' כ'נ'ח'י'ס' מ'ע'ל'יע' י'פ'ס'ט'ו' מ'י'i'ם' ו'ע'י' ב'ס'פ'ת'ם' ל'מ'ל' מ' מ'י'
פ'י'ק' י'י'ם' ב'ח'ו'ס'ג' מ'ז'ה' ש'כ'ט'ל'ם' פ'ל' א' ו'ע'י' ב'ז'ר'ם' כ'כ'ג' כ'ס'פ'ר' ח'ל'ק' ל'ר'י'ח' מ'
ק'ר'י' מ'י'ם' ל'ח'ק' מ'ח'ב' A' ו'מ'ז'ר'ן' פ'ת'י'ם' כ'פ'ת'י'ם' מ'י'i'ם' ב'ל'ר'י'ס'ת'ם' (ו'ע'י' מ'ז'
ב'ש'י'ם' ש'ל'י'ם' ש'ל'ט'ס' ב'י'י'נ'ם' מ' ר'ל'י'ב') ל'מ'נ'ס' ב'מ'י'ט'ה'י'ם' ל'ל' ר'ז'ר'ה' מ'ס'ב'ן'
ב'ח'ט'ר'ם' A' ו'ת'ש'ל'ם' ל'ל' ש'מ'ע'ה'י' מ'כ'מ'ז'ק'ק'ן' ב'מ'ל'ס' ש'ד'כ'ר' כ'ז'ה' ו'ל'פ' ד'ב'ר'י' ב'נ'י'
ו'כ'ד' י'ה'ד'ה' כ'ח'ב'י' ש'ד'ר' י'ה'ק' מ'ח'ג'ם' א'ל' י'ס'ר'א'ל' ח'ז'ר'ה' ה'ז' י'ק'ן' ו'ע'ר'ן' כ'ס'ת'
ל'ט' ב'ל'מ'ת' מ'מ'ן' א'י' פ'ט' כ'י'ב'ול' כ'ל' ר'ק' ש'ע'ש'ה' פ'ט'ל'ם' ל'מ'ז'ן' ל'ס'א'ל'יע' ו'ל'ה'ב'ל'י'ם'
כ'ש' כ'כ'ט'ל' ל'י'כ' מ'ח'י'ל'ם' ש'מ'ן' ד'ז'ק'ל' ב'ז'ה'ר'ג' ו'ת'ל'ה' ו'ת'ר'ד' ל'מ'ז'ר' ח'ז'ל' ר'כ'ס'כ'ת'ם'
ל'ט' ר'ז'י' ש'ד' ל'מ'ט'ה'ו' י'ש'ן' כ'י' ה'ז' ד'ב'ר'י' ש'י'ם' כ'ז' פ'ט'ס' ו'ע'i' ב'כ'ב'י'ט'ה' מ'מ'
כ'ט'ל'ם' מ'מ'ש' ה'ש'פ'ס' ו'כ'ז'ה'ת'ה' ה'ב'ר' מ'ק'ד'ו'ש'ו' כ'ז'ה' ש'ד'ר' ל'מ'ז'ר' ח'ז'ל' ח'ז'ט' ר'ז'י'
ש'ד' ל'מ'ט'ה'ו' מ'ט'ל'י' ב'ל'ול'ב' ו'ח'ז'ם' ו'ע'ר'כ'ה' ש'ז'א' מ'ן' כ'ט'ל'מ'ת' ו'ל'ן' כ'ז' פ'ט'ס' ל'ל'
ש'ד'ר' כ'ז' מ'מ'ן' כ'כ'ט'ה' כ'ל' ו'כ'י' מ'ז'ה' י'ע'ש'ה' ו'ת'ה' י'פ'ע'ל' כ'כ'ס' ב'כ'ב'י'ט'ה' ל'כ'ס'ר'ים' ל'
ל'ה'ר'י'ם' ל'ז'ה' פ'ט'ס' ש'ה'ת'ה'ה' מ'ק'ד'ו'ש'ו' ו'ל'ג'יע' ל'ה'א'ר'ך' ו'ע'i' ב'ד'ב'ר'י'ט' ל'מ'ל' מ' פ'י'